

KOMMENTARER OG OVERSIGTER

UDVIKLINGSLINJER I MAKROØKONOMISK TEORI

I et kapitalapparat eller en befolkning sondrer Ølgaard mellem en kalendereffekt og en årgangseffekt. Ser vi på befolkningen af økonomer, ville en årgangseffekt uden kalendereffekt betyde, at hver kandidatårgang ville have lært alt, hvad der i kandidatåret var at vide, men aldrig ville lære mere. En kalendereffekt uden årgangseffekt ville betyde, at alle kandidater uanset årgang blev delagtiggjort i ethvert forskningsresultat. Ølgaard viser, at guldaldervækst-raterne er ens i de to tilfælde, men at niveauet er lavere ved årgangseffekt end ved kalendereffekt.

Idéen bag efteruddannelse er at hæve niveauet ved at øge kalendereffekten. Med dette prisværdige formål for øje afholdt Københavns Universitets Økonomiske Institut i efteråret 1967 og foråret 1968 en række efteruddannelsesforelæsninger, der nu i let omarbejdet form er offentliggjort i instituttets publikationsrække¹, så alle vi andre, der også trænger til efteruddannelse, kan få glæde af dem. Anmelderen vil straks sige, at han ikke mindes at være blevet efteruddannet på en mere effektiv og fornøjelig måde, end han er blevet ved læsningen af denne bog. Hans eneste sorg, da bogen var læst til ende, var at den var begrænset til makroøkonomi. Hvad om Vind havde skrevet om aktivitetsanalyse og von Neumann-modellen, Nørregaard Rasmussen om input-output-modeller, Danø om produktionsfunktioner, og Ole Immanuel Franksen om operationsanalyse? Men det kan måske komme.

Når hver forfatter har fået ca. 30 sider, kan han jo trods al klarhed og alt overblik ikke få alt med, så anmelderen må måske have lov at supplere lidt hist og resumére lidt her - mod at love at holde sig til hovedsynspunkter.

I kapitel 1 lægger Nørregaard Rasmussen for med en klar udformning af Samuelson's »simple mathematics of income determination«, men i tilgift til de Samuelson'ske ligninger får vi hos Nørregaard Rasmussen også ligningernes modstykker i nationalregnskabet. Skitser af konjunktur- og inflationsteori peger frem mod bogens senere kapitler. Kapitlet er en fin appetitvækker.

I kapitel 2 behandler Erling Jørgensen forbrugsfunktionen, dels den totale, dels Engelkurverne. Engelkurver viser jo som regel, at tjenesteydelser har større indkomstelasticitet end varige konsumgoder (en slags kapitalgoder), som igen har større indkomstelasticitet end ikke-varige konsumgoder. Men vi ved jo også, at tjenesteydelsers pris i det lange løb stiger i forhold til kapitalgoders pris, som igen stiger i forhold til konsumgoders pris. Denne grundtendens i de relative priser får man jo altid med i tidsseriedata, hvorimod den ikke kan optræde i tværsnitsdata. Her har vi vel den vigtigste forklaring på Erling Jørgensen's »forbrugsmonsterparadoks«, at tidsseriedata og tværsnitsdata giver så forskellige resultater. Derfor undrer man sig lidt over, at et kapitel om efterspørgsel ikke har kunnet finde plads til prisen.

I kapitel 3, et af bogens bedste og vigtigste, giver Ellen Andersen en fremstilling af hypoteser om og målinger af investeringsadfærd fra Keynes til Jørgenson. Fremstillingen er klar og udtømmende, men alligevel har anmelderen ikke modstået fristelsen til at forsøge at resumére et

1. Niels Thygesen og P. Nørregaard Rasmussen (red.), *Udviklingslinjer i makroøkonomisk teori*, G. E. C. Gads Forlag, København, 1969, 413 sider, kr. 81,00.

KOMMENTARER OG OVERSIGTER

UDVIKLINGSLINJER I MAKROØKONOMISK TEORI

I et kapitalapparat eller en befolkning sondrer Ølgaard mellem en kalendereffekt og en årgangseffekt. Ser vi på befolkningen af økonomer, ville en årgangseffekt uden kalendereffekt betyde, at hver kandidatårgang ville have lært alt, hvad der i kandidatåret var at vide, men aldrig ville lære mere. En kalendereffekt uden årgangseffekt ville betyde, at alle kandidater uanset årgang blev delagtiggjort i ethvert forskningsresultat. Ølgaard viser, at guldaldervækst-raterne er ens i de to tilfælde, men at niveauet er lavere ved årgangseffekt end ved kalendereffekt.

Idéen bag efteruddannelse er at hæve niveauet ved at øge kalendereffekten. Med dette prisværdige formål for øje afholdt Københavns Universitets Økonomiske Institut i efteråret 1967 og foråret 1968 en række efteruddannelsesforelæsninger, der nu i let omarbejdet form er offentliggjort i instituttets publikationsrække¹, så alle vi andre, der også trænger til efteruddannelse, kan få glæde af dem. Anmelderen vil straks sige, at han ikke mindes at være blevet efteruddannet på en mere effektiv og fornøjelig måde, end han er blevet ved læsningen af denne bog. Hans eneste sorg, da bogen var læst til ende, var at den var begrænset til makroøkonomi. Hvad om Vind havde skrevet om aktivitetsanalyse og von Neumann-modellen, Nørregaard Rasmussen om input-output-modeller, Danø om produktionsfunktioner, og Ole Immanuel Franksen om operationsanalyse? Men det kan måske komme.

Når hver forfatter har fået ca. 30 sider, kan han jo trods al klarhed og alt overblik ikke få alt med, så anmelderen må måske have lov at supplere lidt hist og resumére lidt her - mod at love at holde sig til hovedsynspunkter.

I kapitel 1 lægger Nørregaard Rasmussen for med en klar udformning af Samuelson's »simple mathematics of income determination«, men i tilgift til de Samuelson'ske ligninger får vi hos Nørregaard Rasmussen også ligningernes modstykker i nationalregnskabet. Skitser af konjunktur- og inflationsteori peger frem mod bogens senere kapitler. Kapitlet er en fin appetitvækker.

I kapitel 2 behandler Erling Jørgensen forbrugsfunktionen, dels den totale, dels Engelkurverne. Engelkurver viser jo som regel, at tjenesteydelser har større indkomstelasticitet end varige konsumgoder (en slags kapitalgoder), som igen har større indkomstelasticitet end ikke-varige konsumgoder. Men vi ved jo også, at tjenesteydelsers pris i det lange løb stiger i forhold til kapitalgoders pris, som igen stiger i forhold til konsumgoders pris. Denne grundtendens i de relative priser får man jo altid med i tidsseriedata, hvorimod den ikke kan optræde i tværsnitsdata. Her har vi vel den vigtigste forklaring på Erling Jørgensen's »forbrugsmonsterparadoks«, at tidsseriedata og tværsnitsdata giver så forskellige resultater. Derfor undrer man sig lidt over, at et kapitel om efterspørgsel ikke har kunnet finde plads til prisen.

I kapitel 3, et af bogens bedste og vigtigste, giver Ellen Andersen en fremstilling af hypoteser om og målinger af investeringsadfærd fra Keynes til Jørgenson. Fremstillingen er klar og udtømmende, men alligevel har anmelderen ikke modstået fristelsen til at forsøge at resumére et

1. Niels Thygesen og P. Nørregaard Rasmussen (red.), *Udviklingslinjer i makroøkonomisk teori*, G. E. C. Gads Forlag, København, 1969, 413 sider, kr. 81,00.

resumé og omformulere Ellen Andersen's oplæg en ganske lille smule. Lad os lige samle de af Ellen Andersen's symboler, vi skal bruge:

a	=	produktionens elasticitet m. h. t. kapitalapparatet
c	=	omkostningen ved at have en enhed af kapitalapparatet til rådighed (»rental«)
C	=	totalomkostning
I	=	nettoinvestering
k	=	kapitalkoefficient
K	=	faktisk kapitalapparat
K^*	=	ønsket kapitalapparat
L	=	arbejdsstyrke
p	=	produktpris
r	=	rente
Y	=	produktion
Z	=	profit

Forst slås fast, at hvad der er en funktion af renten er ikke investering men ønsket kapitalapparat:

$$(1) \quad K^* = K^*(r)$$

Lad nettoinvestering være defineret som differentialkvotienten heraf m. h. t. tiden:

$$(2) \quad I = \frac{d[K^*(r)]}{dt}$$

Investeringen afhænger altså ikke af renten selv men af dens ændringer. Da imidlertid renten sædvanligvis ændrer sig mindre end andre størrelser, af hvilke K^* afhænger, var det naturligt at indføje disse. Vigtig blandt dem måtte produktionen være, så lad ønsket kapitalapparat være proportional med produktion:

$$(3) \quad K^* = kY$$

Lad igen nettoinvesteringen være defineret som differentialkvotienten heraf m. h. t. tiden:

$$(4) \quad I = k \frac{dY}{dt}$$

Investeringen afhænger altså ikke af produktionen selv men af dens ændringer.

Dette oplæg ville for det første have vist, at både renteforklaringen og produktionsforklaringen må gå tilbage til det ønskede kapitalapparat og heraf allede investeringsadfærden ved differentiation. Oplæget ville for det andet have vist, at acceleratoren k er den Harrod-Domar'ske kapitalkoefficient. Herigennem ville hos læseren den mistanke være blevet vakt, at når vækstteorien fik så meget bedre greb om tingene ved at erstatte den fastfrosne kapitalkoefficient k med en produktionsfunktion

$$(5) \quad Y = Y(K, L)$$

der tillader substitution mellem kapital og arbejde, så kunne investeringsteorien måske med fordel gå samme vej. Det er netop det, den har gjort. Lad os følge Ellen Andersen og Jorgenson og specificere (5) som f.eks. en Cobb-Douglasfunktion:

$$(6) \quad Y = K^a L^{1-a}$$

Vi definerer derpå profit som omsætning minus omkostning:

$$(7) \quad Z - pY - C$$

Det ønskede kapitalapparat er nu det, for hvilket profitten er maksimum, altså det, for hvilket

$$(8) \quad \frac{\partial Z}{\partial K^*} = ap \frac{Y}{K^*} - c = 0$$

eller

$$(9) \quad K^* = apY/c$$

hvilket næsten er Ellen Andersen's (3.17). Men ikke helt: Hun bruger differensligninger i stedet for differentilligninger og får herved fat i noget væsentligt, som er gået tabt ovenfor, nemlig at alting tager sin tid, især tilpasning af det faktiske til det ønskede kapitalapparat. Det smukke profitmaksimeringsresultat (9) må derfor kombineres med en tidkrævende tilpasningsproces som beskrevet af Ellen Andersen's (3.18). Anmelderen må måske have lov at supplere med henvisning til [6], som indeholder smukke empiriske *distributed lags* for en række amerikanske industrier 1947-1960. Hovedresultatet er, at investeringen indtræder fra halvandet til tre år efter, at det ønskede kapitalapparat har forskudt sig i forhold til det faktiske.

I kapitel 4 gennemgår Lüttichau Phillipskurven og den måde, hvorpå Lipsey har afledt den af et udbuds- og efterspørgselsdiagram plus hypotesen om, at pengelønnens tilpasningshastighed er proportional med overskudsefterspørgselen. Fremstillingen er simpel og klar, men tilbage står jo det faktum, som Lüttichau selv nævner, at »prisen på arbejdskraft ikke dannes på et frit marked«. Netop i Zeuthen's fædreland ville det have været naturligt i stedet at tage udgangspunkt i forhandlingsteorien. Gör man det, tager Phillipskurven sig plausibel ud: Ifølge Zeuthen dannes lønnen jo dér, hvor parterne er lige villige til at udsætte sig for konflikt. Under høj beskæftigelse og god ordretilgang er arbejdsgiverne særligt ængstelige for at miste gode ordrer ved konflikt, og lønnen kan derfor gå højere op end under lav beskæftigelse, for arbejdsgiverne er lige så villige som arbejderne til at udsætte sig for konflikt. Zeuthen's arbejdsmarkedsmodel har forresten den fordel, at den viser lønnen som resultatet af et forenet »demand pull« (bag arbejdsgiverne) og »cost push« (bag arbejderne). Efterspørgselstrækket og omkostningsskubbet kan altså slet ikke skilles ad, som man så ofte prøver at gøre.

I samme kapitel gør Gelting rede for, hvordan det går med arbejdsproduktiviteten (og dermed reallønnen), når beskæftigelsen vokser. Keynes var i det stykke en nyklassiker, som troede på proportionsloven og var sikker på, at arbejdets grænseproduktivitet ville falde. Nu om dage ved vi, at der i industrien ikke er nogen videre substitution mellem arbejde og kapital for det allerede eksisterende kapitalapparats vedkommende. Herpå kommer Gelting ikke ind; derimod henviser han til de faste omkostninger ved ansættelse og uddannelse af en arbejder. Der vil derfor fastholdes arbejdere under midlertidigt forringet afsætning. Arbejdets gennemsnitsproduktivitet bliver altså lav under depression, høj under højkonjunktur.

I et friskt og udtryksfuldt sprog giver Erling Olsen i kapitel 5 en oversigt over udenrigshandelens teori. Raffinementerne af Heckscher-Ohlinmodellen skydes tilside for at give plads for de bidrag, der har taget helt nye udgangspunkter. Meget skyldes her skandinaver. Hoffmeyer's [5] understregning af, at de komparative fordele er menneskeværk, blev brugt til at forklare dollarknapheden, men den kunne lige så godt eller bedre være brugt til at forklare de massive amerikanske direkte investeringer i Europa, som afløste (for ikke at sige afskaffede) dollarknapheden. Burenstam Linder [3] er enig med Hoffmeyer og fremhæver forskning og skalafordele som de vigtigste grunde til komparative fordele. Hoffmeyer's og Burenstam Linder's idéer dannede forøvrigt udgangspunkt for en smuk artikel af Vernon [10], som Erling Olsen

ikke nævner, men som får både international handel og international direkte investering til at falde fint på plads i en produktecyklus.

Fremfor alt er det dog Pentti Pöyhönen (Helsingfors) og Kyösti Pulliainen (Tammerfors), som med deres gravitationsmodel har været pionererne. Hovedidéen er måske kortest udtrykt af Pulliainen [8]:

$$(10) \quad x_{ij} = cc_i c_j y_i^a y_j^b / r_{ij}^d$$

hvor

a, b, c, c_i, c_j, d = parametre

r_{ij} = transportdistancen mellem landene i og j

x_{ij} = eksport fra land i til land j

y_i, y_j = bruttoproduktet i land i og land j

Med visse modifikationer gav denne model en forbavsende god tilnærmelse til verdenshandels sammensætning 1948-1960.

Erling Olsen afslutter sit kapitel med en af de korteste og mest udtømmende fremstillinger af Leontiefparadokset, anmelderen mindes at have set.

I kapitel 6 udvikler Ølgaard med vanlig pædagogisk evne Harrod-Domarmodellen, den nyklassiske vækstmodel uden og med teknisk fremskridt, ulempliggjort og legemliggjort teknisk fremskridt, Cobb-Douglasfunktionen og produktionsfunktionen med konstant substitutionselasticitet. Så veldisponeret og flydende skriver kun den, der behersker emnet tilbunds. Kun en uklarhed kunne anmelderen finde. Ølgaard siger selv, at det man i konvergensproblemet spørger om, er om en succession af *ligevægte* konvergerer mod det specialtilfælde, at deres vækstrate er stationær. Altså har dette konvergensproblem intet som helst at gøre med problemet om *ligevægtens* stabilitet. Herved forstås jo *ligevægtens* evne til at genskabe sig selv efter en *ligevægtsforstyrrelse*: En kugle, der ligger i bunden af en skål, er i stabil *ligevægt*, hvorimod en kugle, der ligger på toppen af en kuppel, er i ustabil *ligevægt*. Den eneste måde at undersøge stabiliteten på [4], [9] er at forstyrre *ligevægten* og undersøge, om *successionen af uligevægte* konvergerer mod en *ligevægt*. Alt dette véd Ølgaard naturligvis men nævner det ikke. Så meget mere uklart er det derfor, når han s. 167 siger, at hans konvergens af *ligevægte* mod stationær vækstrate »i virkeligheden er et spørgsmål om, hvorvidt guldalderløsningen er stabil«.

Jørgen Pedersen's kapitel 7 handler næsten kun om Rostow's faser og er næsten dobbelt så langt som bogens øvrige kapitler. Anmelderen synes, det væsentlige om Rostow måtte kunne siges kortere. På den indvundne plads kunne man så passende have refereret noget af det rigtige empiriske materiale, Kuznets [7] har fremlagt for en række industrilandes og underudviklede landes langtidsudvikling. De øvrige kapitler drofter jo netop ofte teoriens konsistens med empirien, og det er det, der gør dem så værdifulde.

I kapitlerne 8, 10 og 11 skriver Mogens Boserup om udviklingslitteraturen, Thorlund Jepsen om finanspolitiske instrumenter og Thygesen om pengepolitiske instrumenter. Her er anmelderen kommet bort fra sine egne arbejdsfelter og har derfor nøjedes med andægtigt og med stort udbytte at lade sig efteruddanne.

I kapitel 9 fremstiller Danø den økonomiske politik's teori. Kapitlet er et fund af klarhed og overskuelighed og lever altså helt op til den Danø'ske tradition. Anmelderen ville også tro, at behovet for efteruddannelse på det behandlede område er meget stort. I hvert fald hertillands kan man endnu træffe folk, som mener, at Federal Reserve systemet tager sig af prisniveauet og Kongressen af beskæftigelsen! Anmelderen vil slet ikke pille ved dette kapitel, han *kan* ikke forbedre det.

Derimod vil han gerne applaudere Danø's ord, at »man kan ikke lave verbale decisionsmodeller, og man kan ikke regne numerisk på matematiske modeller, for man har fået estimeret parametrene i relationerne«. Mon det danske Økonomiske Råds formandskab har en hæmmet

lig decisionsmodel liggende i en aflåst skuffe? Noget i retning af »Modis III« [1], »das Bonner Modell« (Institut für Gesellschafts- und Wirtschaftswissenschaften der Universität Bonn) eller »das Tübinger Modell« (Institut für Angewandte Wirtschaftsforschung der Universität Tübingen)? Hverken danske økonomer eller danske data skulle vel være ringere end norske eller forbundstyske (og var de det, kunne de første jo da efteruddannes og de sidste indsamles!). I visse lande har vanskeligheden været den, at ikke-interventionister frygter, at decisionsmodeller kunne føre til flere decisioner. Det skulle være klart, at såvel interventionister som ikke-interventionister må ønske sig decisionsmodeller — de sidstnævnte ud fra det synspunkt, Schumpeter forsvarede sig med, da man undrede sig over, at netop han i 1918 indvilligede i at indtræde i Kautsky's Socialiseringskommission: »Hvis nogen vil begå selvmord, er det bedst, at der er en læge tilstede«

I kapitel 12 fremstiller Hoffmeyer inflation og indkomstpølik og gengiver på s. 355 den Keynesmodel, om hvilken Hector Estrup s. 404 så rigtigt siger, at den består af lige så mange ligninger som ubekendte *plus en ulighed*. Derfor kan den, fortsætter Estrup, være overbestemt, og det er netop den overbestemte form, der præsenteres af Hoffmeyer på s. 355. Andetsteds [2] har anmelderen vist, at denne models prisstigning er ude af stand til at eliminere sin egen kilde, ikke møder nogen grænse og derfor må være øjeblikkelig og grænseløs. Hoffmeyer har også tydeligt en fornemmelse af, at der er noget galt, for han siger, at det er »vanskeligt at få noget rigtigt indhold i disse modeller«. Men medens Hoffmeyer blot ser vanskeligheden i, at Keynes' inflationsmodel »mangler et pengesystem og analyse af et faktormarked«, så mener anmelderen, at vanskeligheden er mere fundamental: Modellen er rent statisk. Før man dynamiserer den, får man ikke den øjeblikkelige og grænseløse prisstigning til at opføre sig begribeligt og realistisk. Det kan man til gengæld gøre [2] uden at indføje hverken pengesystem eller faktormarked. Wicksell's største fortjeneste var derfor ikke, som Hoffmeyer mener, det udmærkede pengesystem og faktormarked, men derimod dynamikken, dateringen af hændelserne. Her var Wicksell den første. PS. Om Wicksell's inflationsmodel står der ikke et ord i *Über Wert, Kapital und Rente*, som Hoffmeyer's henvisning gælder. Modellen findes i *Geldzins und Güterpreise* [11].

En efteruddannelses-lækkerbidsken er gemt tilsidst: Hector Estrups makroøkonomiske teorihistorie. Både unge og ældre trænger til det historiske perspektiv, Estrup giver. Uden det forstår vi hverken vore nationalregnskaber, vore input-output-modeller eller vor makroteori.

Til slut nogle betragtninger over bogen som helhed. Ølgaard foreslog, halvt i spøg, at anmelderen skulle kalde sin artikel »Gensyn med Danmark«. Snarere er den jo i virkeligheden blevet et kig ind ad vore egne vinduer. Scenen vrimler jo med vore hjemlige aktører: Friedman, Hirschman, Jorgenson, Leibenstein, Leontief, Modigliani, Musgrave, Rostow, Samuelson, Solow . . . På sit fakultets vegne glæder anmelderen sig over, at endda to af hans egne kolleger er med, Ferber og Hodgman. Man griber sig i at anvende Pöyhönen's og Pulliainen's gravitationsmodel på udenrigshandelen i idéer og spekulere videre over, hvorfor så stor en del af den økonomiske forskning nu om dage foregår i Amerika. Man kunne komme på den tanke, at amerikanere ikke nødvendigvis er bedre begavede end europæere, men at der på amerikanske universiteter virker incitamenter, som mangler i Europa. Hvorfor skulle af alle økonomiske subjekter kun økonomerne selv være upåvirkelige af incitamenter? Nå, men tilbage til foreliggende værk!

Le défi américain ses ikke blot af bogens indhold men også af dens sprog. Moderne økonom-dansk chokerede anmelderen, som i kalenderåret 1968 skrev artikler på 3 sprog, forelæste på 4, og gjorde sig megen umage for at holde dem ude fra hverandre. Måske skulle han have sparet sig umagen. Helt uden anførselstegn taler Nørregaard Rasmussen om laggede variable (s. 35), Gelting om wage-goods (her er bindestregen dog i hvert fald dansk, s. 108), Ølgaard om disembodied teknisk fremskridt (s. 164), Jørgen Pedersen om at indulgere i masseforbrug (s. 212) og om romanticisme (s. 222), Danø om boundary conditions (s. 270), Thorlund Jepsen

om timingen af indkomstanvendelsen (s. 285) og om beskatningens disincentive effekt (antyder k'et en dansk udtale af hele mundfulden?). Man skal vel ikke tage lungt på et par frø af ugræs, der er føjet over hegnet, men snarere glæde sig over den udprægede mangel på provincialisme, det hele er udtryk for.

Kun een mangel ved bogen vil anmelderen alvorligt påtale: Hvorfor har den dog ikke et index?

Hans Brems*

* Professor ved University of Illinois, Urbana.

LITTERATUR

- [1] Bjerkholt, O., *A Precise Description of the System of Equations of the Economic Model Modis III*, Oslo 1968.
- [2] Brems, H., *Quantitative Economic Theory*, New York 1968, kap. 40.
- [3] Burenstam Linder, S., *An Essay on Trade and Transformation*, Uppsala 1961.
- [4] Hahn, F. H., »The Stability of Growth Equilibrium«, *Quart. Jour. Econ.*, 74, 206-226 (maj 1960).
- [5] Hoffmeyer, E., *Dollar Shortage and the Structure of United States Foreign Trade*, København og Amsterdam 1958.
- [6] Jorgenson, D. W., og J. A. Stephenson, »The Time Structure of Investment Behavior in United States Manufacturing 1947-1960«, *Rev. Econ. Stat.*, 49, 16-27 (februar 1967).
- [7] Kuznets, S., *Modern Economic Growth, Rate, Structure, and Spread*, New Haven og London 1966.
- [8] Pulliainen, K., »A World Trade Study: An Econometric Model of the Pattern of the Commodity Flows in International Trade in 1948-1960«, *Ekonomiska samfundets tidsskrift*, 1963:2, 78-88.
- [9] Sargent, J. R., »The Stability of Growth Equilibrium: Comment«, *Quart. Jour. Econ.*, 76, 494-501, (august 1962).
- [10] Vernon, R., »International Investment and International Trade in the Product Cycle«, *Quart. Jour. Econ.*, 80, 190-207 (maj 1966).
- [11] Wicksell, K., *Geldzins und Güterpreise*, Jena 1898, oversat som *Interest and Prices*, London 1936.

BRANKO HORVAT OM DEN ØKONOMISKE TEORI FOR EN SOCIALISTISK PLANØKONOMI

Den jugoslaviske økonom Branko Horvat har i sine skrifter¹ udviklet en økonomisk teori for et samfund med planøkonomi. Horvats økonomiske teori afviger såvel fra det billede vestlige økonomer gør sig af de økonomiske sammenhænge som fra den gængse østeuropæiske økonomiske teori. I bogen *Towards a Theory of Planned Economy* er det et hovedsynspunkt, at den eksisterende økonomiske teori er til liden nytte for planlæggerne. Horvat citerer i forordet til bogen Joan Robinson for følgende pessimistiske udsagn: »In short, I fear we must sadly admit, whatever mistakes the planners have made, they have not lost much by failing to read our text-books.«²

1. Som baggrund for denne artikel er anvendt følgende skrifter: Branko Horvat, »The Optimum Rate of Investment«, *Economic Journal*, December 1958. Branko Horvat, *Towards a Theory of Planned Economy*, Beograd 1964. Branko Horvat, »The Optimum Rate of Investment Reconsidered«, *Economic Journal*, September 1965.
2. J. Robinson, »Mr. Wiles' Rationality: A Comment«, *Soviet Studies*, 1955-56, side 273.